

Edicija
Tekstopolis
Knjiga 4

Književna radionica
Rašić

Partizanska knjiga

Naslov originala

Maurice Gee

Collected Stories

Copyright © Maurice Gee, 1975, 1986

Za srpsko izdanje © Književna radionica Rašić i Partizanska knjiga

First published by Auckland University Press/Oxford University Press 1975. Published by Penguin Books 1986. This translation is published by arrangement with Penguin Books (NZ).

Prvi put objavio izdavač Auckland University Press/Oxford University Press 1975. Objavio Penguin Books 1986. Ovaj prevod je objavljen u dogovoru sa Penguin Books (NZ).

The assistance of Creative New Zealand towards the translation of this book is gratefully acknowledged by the publisher.

Izdavač se zahvaljuje fondaciji Creative New Zealand na podršci pri objavljivanju ovog prevoda.

urednik
Srđan Srdić

Moris Dži

Gubitnici i druge priče

s engleskog prevela
Nataša Miljković

Beograd, Kikinda 2016.

Udovica

I

Na užareni drugi dan Božića Fil Velč je došao na zapuštenu farmu. Kad se sagnuo da pronađe ime na poštanskom sandučetu, prašina koju je podigao službeni automobil zakovitlala se pred njegovim očima. Ali sanduče je bilo sivo i bez imena. Nagrizeno suncem, čučalo je na stubu ograde u smežuranoj, pomirljivoj bespomoćnosti, i otkrivalo redove zardalih eksera. Fil ga je srdačno lupio. Ova mu je farma bila poznata već šest godina. Sanduče je bilo isto. To je značilo da će i većina drugih stvari biti ista, naročito njegovi ujak i ujna. Neće imati čime da se bavi za vreme ovog odmora.

Podigao je kofer i uputio se vijugavim putem uz brdo. U času kad je drugom stranom sišao do kuće, odeća mu se lepila za telo, a znoj mu je pekao oči. Spustio je kofer na donji stepenik uz olakšanje i izvadio maramicu. Mej je izašla na trem. Podbočila se i uputila mu osmeh. Da, Mej, pomislio je neusredsređeno. Uvek ista. I dalje se smeje. Verovatno je i dalje pomalo pijana – pod gasom, kako je govorila: nesređeno središte farme. Obrisao je čelo i uputio joj širok osmeh.

„Na korak do kuće“, zakikotala se.

Popeo se stepenicama i poljubio je. „Zdravo, Mej.“

Očima je podrugljivo ispitivala njegovo lice. Odmahnula je glavom i nasmejala se. „Al' smo porasli.“ On se takođe nasmejao, oduševljen što ju je zatekao nepromenjenu – što i dalje šljoka. Dah joj je zaudarao na pivo, a u svakom od njenih mlitavih, pravouglih donjih kapaka nalazio se bazenčić s vodom.

„Pa“, rekla je, uzimajući ga za ruku, „a šta je on to doneo svojoj staroj ujnici za Božić?“ Široko mu se nasmešila, a zbog toga kako joj se koža lica opuštala uvideo je koliko je mlitava; kosa joj je bila boje voska, beličastožuta, boje staračkih brkova. Biće da je stvarno starila? To ga je donekle potreslo i brzo ju je odveo do kuhinje. Tamo je tresnuo svoj kofer na sto, otključao ga i rekao: „Zatvori oči“.

Prosula je svoje crvene debeloprste šake po licu. „Bolje bi ti bilo da je nešto dobro.“

Brzo je zario ruke u odeću i odmotao tri boce vina. Postavio ih je na sto. „Sve su tvoje“, rekao je. Spustila je ruke.

„O moj bože, kakva momčina.“ Pokupila je boce i privila ih uz grudi. „Gde je otvarač? Gde sam ga ostavila?“

U tri sata ostavio ju je pripitu na kuhinjskom kauču i odšetao da pronade ujaka Herba. Mej je rekla da guli čempresova debla dole kod zatona. Prema Filovom sećanju, staza koju je morao da prati vodila je duž potoka. Prošao je kroz dvorište i skrenuo u glinenu brazdu koja je poput vodotoka vodila kroz travu. Pored prve bare ugledao je zarđalu pumpu. Setio je se i to ga je podstaklo na razmišljanje o stvarima koje je Mej rekla o starim vremenima. Nije bilo tuge u njenom glasu, mada su joj suze tekle iz očiju, ostajale na košćatim ivicama ispod njih i tamo podrhtavale dok ih ne obriše. Reči su joj bile isprekidane i besmislene, nosile su poderane komade sećanja, uzdizale ih, puštale da pomalo lelujaju, potapale, dok se on nije izgubio u zbrci starih poluvidenih radnji i bezglasnih reči. Bilo mu je neugodno da je posmatra i sluša. Stara Mej to nikada ne bi dopustila. Smejala bi se ili opsovala zbog nečeg tužnog, nikada zbog toga ne bi plakala. Dok je razmišljao o njoj ovakvoj kakva je sada, na tren nikako nije mogao da se seti njenog lica, a kada se ono ukazalo, brzo se promenilo, prvo je plakala, potom se smejala – a on se pitao kakve će je se kasnije sećati. Hodao je uz potok; video je vrbe, parče močvare, zarđalu bodljikavu žicu koja se protezala ka kupinama; i kad je ponovo pomislio na Mej, setio se stare Mej, Mej od pre šest godina, dok je još nešto značila.

Upravo je izgovorila neke uznemirujuće stvari o Herbu. Ludeo je. To naravno nije značilo ništa ili je možda značilo da ga sad prvi put jasno vidi.

Potok se mestimično pružao između čistih travnatih obala. Poželeo je da pije iz njega. Usne su mu bile lepljive od vina. Ali u stara vremena je prečesto viđao Herba kako izbacuje sadržinu klozetske kofe u potok. Tada je Herb bio razdragana besciljna skitnica, obavljao je kojekakve poslove koji bi mu pali pod ruku. A kad biste ga ugledali izdaleka, kako dolazi ili odlazi uz ogradu ili tumara pašnjakom uzdignute glave dok mahnitno i živahno zamahuje rukama, i čuli kako se njegov smeh razlaže i poskakuje po borovim deblima, onda biste mogli da zaboravite sve ono što ne biste mogli da zaboravite kad ste u njegovoj blizini.

U stara vremena usvojio je pravila koja su važila za Herba: drži

se izvan njegovog pljuvometa, ne jedi ništa što je on dotakao, itd. Nasmešio se i pomislio, pa, Herb nikada nije ni imao mnogo razuma da bi ga izgubio, razum bi ga pokvario.

Popeo se uz nisko brdo, stao na njegov vrh i pogledao dole. Brdo se naglo spuštalo ka širokom pašnjaku. Pod njim je na obodu pašnjaka stajao stari farmerski konj velikog trbuha i neki starac naslonjen na konjsku zadnjicu. Saonice u kojima su bile naslagane bele klade stajale su u travi iza njih, poput pozamašne zarđale jedrilice. Činilo se da pozadina – zaton, poluostrvo, more – prilepljuje ove tri konture za podnožje brda.

Povetarac je talasao travu. Konj je otvorio oči i ritnuo se prema napred. Čovek je progundao i pljunuo. Potom su se opet umirili. Fil se oduševljeno lupio po butinama i krenuo niz padinu. „Zdravo, Herbe“, viknuo je. Reči su zvučale piskavo i silovito, kao da su izletele previše revnosno.

Čovek se odmaknuo od konjske zadnjice i zurio prema brdu. „Oho, nije li to Fil“, rekao je. Ispružio je ruku i odsutno se nakezio. Fil je ugledao crnu šaku i lagano je uhvatio. Herbov stisak nije bio snažan. Polako je izbacio beli vremešni jezik i polizao obod svojih brkova. Bio je to trenutak rasejanosti, a na običnom blistavom suncu izgledao je nekako potresno. Fil je sačekao nekoliko sekundi. Pustio je Herbovu šaku. Potom je, kako bi se nečim uposlio, otišao do debala i seo. Položio je ruke na lepljivo drvo i nervozno se osmehivao ujaku.

Starac je za čas odgovorio. „Drago mi je što te vidim, dečko.“

„Drago mi je što sam ovde“, rekao je Fil. Osetio je olakšanje kad je video kako Herb podiže šešir na namerno komičan način. To je bio pokret kog se sećao. A Herbov izgled se nije toliko promenio kao Mejin; koža na licu mu je bila tvrda, a usne više no ikada pre poput dugačkog okruglog komada žutog kanapa. Brkovi su mu klizili nadole i na krajevima prekrivali usne. Bili su žuti i sjajni, a pri dnu, gde su bili potkresani, bez sjaja, smeđe boje duvana.

„Da, dečko, drago mi je što te vidim. Stvari će sad neko vreme da budu drukč’e.“ Herb se sklonio od konja i seo na debla.

„Kako drugačije?“, rekao je Fil. „Zar sada nisu u redu?“

Herb je odmahnuo glavom i legao preko debala. Glava mu je snažno lupila o jednu i lagano je stavio šaku pod šešir. „Stvari stoju loše sad. S’ vid’o tu gospoju?“

„Da“, rekao je Fil.

„Ona je alkos, dečko. Postala je alkos. U'ek sam znao da će to da se desi.“

Usledila je duga tišina. Fil je osetio kako bi trebalo da kaže nešto ili šaljivo ili ozbiljno. Ali onda je video da ništa nije potrebno. Herb je ponovo odlutao. Ležao je preko debala, a njegove širom otvorene oči kao da su bile prikovane za sunce. Uspravio se nakon nekog vremena. Lice mu se zgrčilo u izraz žestoke tuge.

„Men' baš briga“, rekao je.

„Reci, Herbe, da li se dobro osećaš?“

„Dečko, ja sam manje-više ubio čoveka. Bar sam odgo'ran. Ti ni'e Mej rekla?“

Fil je ćutao. Kad je Herb bio ozbiljan, oko toga nije bilo zabune. Svaka reč je na silu izlazila teškim jednoličnim tonom.

„Ne volim da pričam o tome. Pitaj Selija. On će ti reći.“

„Selija?“, rekao je Fil.

„On je tamo dole. Id' pa ga pitaj.“

Fil je rado pobegao. Požurio je preko pašnjaka. Herb se sigurno vara, pomislio je. Seli je trebalo da bude u kući svoje devojke. Ali kad je stigao do ograde, ugledao je svog brata iza panjeva kako ravnomerno testeriše deblo. Uspeo se uz ogradu. „Ej, Seli“, doviknuo je. Pre mesec dana je video Selija u Oklandu i nije bio iznenađen kad je ovaj samo podigao pogled s testere.

„Ej“, rekao je dok se približavao, „o čemu to Herb govori? O nekakvom ubistvu?“

Seli je spustio testeru i izgledao zgroženo. „Znači, već ti je ispričao.“

„Pa, o čemu je tu zapravo reč?“

Seli je progundao na Herbov način. „Čućeš jednom prilikom“, rekao je, sležući ramenima. „Prosto – napio je nekog tipa i taj tip je pao s mosta – znaš ono staro smrekovo deblo tamo dole. Matori misli da je on kriv. Zapravo, ja pretpostavljam kako mu je to još jedan dobar razlog da čitav dan sanjari naokolo po ovom prokletom mestu.“ Počeo je da oblači košulju.

„Ali sigurno postoji još nešto“, rekao je Fil.

„Pa, ne postoji. Stoga, zaboga, nemoj više ništa da me pitaš. Muka mi je od čitave te proklete tematike. Dođi da popijemo pivo.“

Preskočili su ogradu i otišli preko pašnjaka do saonica. Herb je i dalje ležao preko debala.

„Ej, ćale“, dozvao je Seli, „a da odeš do kuće i doneseš nam pivo?“

Herb je bez ijedne reči ustao i otišao oko brda. Fil i Seli su seli. „Jesi li video matoru?“, pitao je Seli. Ruke su mu nemirno dobovale po deblima. Kad je Fil klimnuo glavom, rekao je: „Šta misliš o njima, zar nisu sjajan par? Matora koja cuga otprilike dva od tri dana i matori koji je ćaknut i kuća koja propada oko njih. Bog mi je svedok da bih šenuo kad bih morao da radim ovde kao nekada.“

„Gde radiš?“

„Svuda. Ovde me znaju kao prilično dobrog fizikalca. Dobro zarađujem.“

„Otkud to da živiš u kući?“, rekao je Fil. „Mislio sam da si se uselio kod devojkice.“

Seli se kiselio iskezio. „Ovde je pun pansion. Matori je previše prokleta lenj da bi mi tražio novac. Ali držim se podalje što više mogu. Ne bih sada bio ovde da mi Bev to nije namestila.“ Pesnicom je oborio gornje deblo. „Prodajemo ove stvari, a Bev smatra da ih njen matori kupuje. A ja, vidiš, dostavljam i skupljam novac. Bog mi je svedok da radim na ovom mestu otkad sam bio dovoljno star da obrišem sebi dupe, i zaslužujem nešto zauzvrat.“

„Svakako“, rekao je Fil.

Sedeli su u tišini, a Fil je razmišljao o onome što je čuo.

Pitao se šta se to dogodilo Herbu. Kako čovek može tako da utone u snove i isključi se iz stvarnosti? A šta se dogodilo s Mej? Od svih ljudi koje je poznavao, rekao bi da će se ona poslednja promeniti. A evo i Selija, trećeg u nizu, namćorastog i mrzovoljnog, s licem repunim zlobnih bora.

„Pa, bilo kako bilo, hvala Bogu što si ovde“, Seli je prasnuo. „Makar ćemo nakratko uneti malo života u ovo mesto.“

„Izgleda da ćemo morati“, rekao je Fil. Da bi se uopšte zabavio, činilo se kako će morati da dâ oduška svojoj neobuzdanoj strani. Imao je nekog ugleda, barem kod Selija. Težak čovek, teška pijandura, i ume s devojkama. Mogao bi neko vreme da živi u skladu s tim. To će biti nekakav odmor, ali ne onako miran kao što je priželjkivao. A i sprečiće ga da posmatra Mej i Herba kako se tužno vuku naokolo onako kako su to činili.

Herb se vratio dobro raspoložen i nosio pola gajbe piva. Fil je skinuo košulju i legao na travu. Pili su dok se sunce spuštalo k borovima. Seli je najednom ustao, ispregnuo konja i pljesnuo ga ne bi li otišao.

U pola pet neki zdepasti dečak star oko dvanaest godina protrčao je pokraj njih uz obod potoka. Herb je ustao i pošao za njim, potom se okrenuo i vratio. Seo je, ukočen i iznuren. Prošla je neka devojčica u izbledelom plavom šortsu i zastala ne bi li piskavim glasom povikala za dečakom. Kad su oboje zašli za brdo, Seli je objasnio da su to deca čoveka koji je pao s mosta. Klimnuo je glavom prema Herbu. Na Herbovom licu očitavala se žestoka tuga koju je Fil video ranije. Potom se opustilo. Dremljivost ga je prekrila poput senke. Sedeo je mirno i držao bocu. Seli je rekao: „Ta deca su dobri mali radnici. Oni i njihova majka sada obavljaju svu mužu za nas.“ Bez spuštanja glasa, ispričao je Filu kako je taj mrtvi čovek, Bil Karson, došao kao jedan od muzara i gotovo odmah počeo da ubira rezultate od stada. Bio je tih čovek, zatvoren u sebe. Mej je mislila da je ograničen. Ali Herb je bio radoznao. Nije mogao da se smiri dok ne vidi kako Bil podnosi njegovo piće. Jedne noći ga je pozvao da svrati nakon muže i počeo da ga naliva pićem, ali Bil uopšte nije mogao da ga podnese. Prilično rano se oteturao. Ujutru su saznali da je pao s mosta i udario glavu o stene u potoku. Žena ga je pronašla, odnela uz obalu i još osamsto metara do kuće. Tog istog jutra došla su dva najstarija deteta i obavila mužu brzo poput njihovog oca, a nakon toga im je žena pomagala i kvalitet skorupa se sve više poboljšavao. Ali od noći kad joj je muž poginuo, gospođa Karson nije prozborila ni reč s Velčovima. Dolazila je i odlazila ujutru i po podne, i hodala je toliko samouvereno da je sebi utabala kraću stazu do staje. Ona je krupna crna žena, polu-Maorka, mislio je Seli, ali tiša od većine Maora. Tokom istrage saznala je gde je njen muž bio kad se napio, ali nikada nije pokazivala ni najmanji znak optuživanja ili praštanja. Seli i Mej su prestali da očekuju to od nje. A Herb nikada nije propustio priliku da izađe na trem i posmatra je dok prolazi.

„Evo je“, rekao je Seli.

Žena je hodala polako, u korak s dva dečaćića pored sebe. Nosila je plavu pamučnu haljinu i muški slamnati šešir. Ruke su joj se neznatno klatile, obe napred, obe nazad, u isprekidanom ritmu. Bio je to hod duboko zamišljene osobe. Leđa su joj bila prava, ali glava joj je nesigurno pomalo naginjala napred. Mogla je da bude slepa, a deca njeni vodiči.

Herb se probudio iz sna. Ustao je kad se našla naspram saonica. Ali Filu se učinilo kako se njen pogled nije zaustavio ni na jednom od njih, već da ih je na tren sve odjednom svezao – a onda ih ispustio. Ubrzala je korak. Deca su kaskala za njom i zajedno su zašli za brdo. Široki, suncem okupani pašnjak izgledao je prazno nakon što su nestali.

Seli je zviznuo u pivo u boci i nasmejao se. „Tačnija od sata. Po njoj možemo da znamo tačno vreme.“ Onda je klimnuo glavom prema ocu.

Herb je zaobilazio saonice. Zastao je i piljio u njih. Potom je ponovo hodao u širem krugu. Fil je posmatrao, gotovo uplašen, pitajući se kakav je ljudi ritual pokrenula ta žena. Pogledao je u Selija, ali Seli je izgledao zabavljeno. „To je način da ispuni vreme“, rekao je. „Da smo gore u kući, šutirao bi limenku po dvorištu.“ Uhvatio je Herba za ruku i odšetali su do kuće. Žena ju je prošla, na pola puta do staje. Fil je zastao u dvorištu ispunjenim smećem i posmatrao je. Stavila je ruku na vrat jedne krave dok su dva starija deteta terala stado k staji. Onda se okrenula i ušla.

Mej ga je dozivala, ali on je stajao u mestu, nadajući se da će žena izaći. Momentalno se pojavila na vratima i doviknula deci. Činilo se da gleda nadole, a Fil, koji je stajao sam u dvorištu, mislio je da gleda u njega. Potom se okrenula, naizgled uz sleganje čitavog tela, kao da zbacuje sa sebe protračeno vreme, a tamna haljina joj se izgubila u senci.

Mej ga je ponovo pozvala i on je ušao. Popili su još piva, a zatim seli na večeru. Bio je to oskudan obrok. Mej je uspela da skuva krompir i jeli su ga s hladnom ovčetinom. Herb je jeo bučno, a komadići polusažvakanog mesa ispadali su mu iz usta. Žurio je da izađe pre no što gospođa Karson siđe iz staje. Kad je otišao, Mejina apatičnost je iščeznula. Mrmljala je i smejala se, bez upozorenja iz stanja razgaljenosti zapadala u suze i obrnuto.

„Ne bi poverovao“, plakala je. „Odbacio me je zbog neke maorske kurve.“ Fil je počinjao da uviđa šta se dogodilo s Mej. U stara vremena proklinjala je i grdila Herba po čitav dan i pola noći. Ali on joj je nešto značio. Svoje glav, besciljan, davao joj je nešto za šta bi se pridržala u sopstvenom životarenju. A sada je bio opsednut, proživljavao je svaki trenutak svog života zarad jedne ideje. A Mej nije imala nijednu.

Rado je izašao iz kuhinje sa Selijem. Kasno popodne bilo je ispunjeno belom sunčevom svetlošću, a Herb je pod njom u dvorištu kod gomile starog gvožđa izgledao kaljavo. Fil se iznenadio kad ga je zatekao veselog. Nekoliko trenutaka pričao je besmislene viceve i gotovo se presamitio od smeha. Prvi put toga dana Fil je bio dovoljno blizu da oseti ustajali znoj na njegovoj odeći.

Seli je pokrenuo stari kamionet i doviknuo Filu da uđe. Truckali su se uz brdo do staje.

Dok su se peli, Fil se unervozio. Nije mogao da razume znatiželju koju je kod njega pobudila ova žena. Nije imao pojma šta želi da sazna. Bila je udovica. On je svojevremeno takođe zbijao šale na račun frustriranih udovica. Ali ovo nije imalo nikakve veze s tim. Imalo je veze sa smrću njenog muža i s time kako je radila na ovoj zapuštenoj farmi ne bi li prehranila decu. Imalo je veze s mračnim pogledom koji im je bila uputila.

Seli je naglo okrenuo kamionet i odvezao ga natrag do staje. Iskočili su i Fil je ušao u nju dok je Seli praznio kantu sa skorupom na poslužavnik. Gospođa Karson je bila zauzeta u oblaku retke pare. Nije bilo ni traga od dece. Fil je šetao okolo pretvarajući se da ispituje opremu. Ona je prala separator vrelom vodom, i na osnovu brzine i intenziteta kojima je radila shvatio je da nije čula kad je ušao. Malo se pomerio u stranu. Ona se trgnula i nakratko ga pogledala, ali je nastavila s poslom.

„Bogami prži“, zapazio je.

„Da.“ Glas joj je bio grub, s trunskom straha u njemu. Odmaknula se od separatora; obavila je posao. Skinula je kožnu kecelju i okačila je o kuku, potom požurila napolje. „Len, Moli, gde ste?“, doviknula je grubim glasom.

Fil je otišao do vrata. Žurila je niz brdo s decom okupljenom oko sebe. Izgledalo je kao da priča s njima. Posmatrao ju je kako prolazi pored Herba i odlazi izvan vidokruga iza kuće; ponovo se pojavljuje i nestaje u vrbama kraj potoka.

Dakle, ništa nije saznao, osim što joj je lice bilo četvrtasto od jakih mišića. I imala je bele mrlje od mleka po uglovima usta i tamne fine malje. Toliko je video kad je bacila pogled na njega.

Mej je rezervisala ovu prvu noć za poker. Herb je rano otišao na spavanje. Čitave večeri je njegovo hrkanje treštalo po kući. Selijeva verenica, koja je došla da postavi sto, rekla je kako je to gotovo više

no što ona može da podnese. Nizom smešaka i grimasa upućenih Filu, uspela je da od toga načini njihovu internu šalu. To je trajalo dok se Fil nije zapitao zašto Seli ne radi ništa u tom pogledu. Ali Seli se gorko osmehivao i gledao u svoje karte.

Mej je gotovo bila ona stara, a igra je postala dugački urnebesni niz nemarnog kladenja. Pre ponoći je njeno celodnevno opijanje počelo da uzima danak. Ponovo je postala plačljiva, a Seli i Bev su je nagovorili da ode u spavaću sobu.

Fil je sedeo sam i zurio u lampu dok mu se oči nisu ispunile mutnim bleskom. Sklonio je pogled. Svetla su poigravala i treperila svuda po sobi.

Selijevo lice se nadimalo pred njim. „Koliko si zaradio?“ Oborio je pogled. Šest razigranih novčića. „Oko pet šilinga.“

Seli je promumlao. „Ja imam dvadeset dva šilinga. Sve od matore.“

Fil je ustao i izašao na trem. Noć je bila bez meseca, ispunjena treperavim zvezdama. Razlivena tamnozeleno svetlost visila je nad tremom i sve bleđa napredovala k tami. Njegova senka ležala je preko nje poput staze. Hodao je duž senke i tumarao tamo-amo po obodu svetlosti. Vazduh je bio hladan; od ove vežbe osetio je prijatne talase umora duž butina. Ali nije mogao da se otarasi ideje da je ovo veće protraćeno, čak izgubljeno.

Pokušao je da se seti svega što je radio.

Za početak, popio je previše vina. Delio je karte i čitao ih i dobijao i gubio novčiće. Slušao je Mej i posmatrao loše raspoređene senke na njenom licu. I posmatrao je Beverli. Devojka okrutnog izgleda, s grudima poput kamenja oštrih ivica ispod haljine. Nije bila njegov tip devojke.

Osim toga, ništa nije uradio.

U iznenadnom naletu gađenja šutnuo je sivu humku pred sobom. Cipela mu je propala u nju; suva zemlja. Osetio je kamenčiće pod čarapom i peckanje prašine u nozdrvama; a kad je podigao pogled, zvezde više nisu treperile; bile su oštre i jasne pred njegovim očima. Neko vreme je zurio u njih, potom se okrenuo i ušao u kuhinju.

II

Ujutru je Fil otišao na rano plivanje. Teško je spavao i sanjao je mutne snove, ali je hladna voda iz zatona smesta odagnala tu težinu. Plivao je po uskom rukavcu i pola sata nepomično ležao u dubokoj mirisavki. Sve što se juče dogodilo bilo je izbrisano. Nije se sećao ničega neželjenog. Zbog ovoga je došao – da pliva, da bude sam sa sobom, i da luta kuda ga god noge nose samo te dve nedelje pre no što se vrati da pohaba kancelarijsku stolicu i brine o novcu drugih ljudi i porezima i profitima i gubicima. Imao je sopstvene gubitke o kojima je trebalo da brine; četiri godine izgubljenog vremena otkad je prihvatio taj posao; a sada ima četrnaest dana da iskoristi onako kako je verovao da je oduvek želeo da provodi svoje dane: u tumananju po plažama, penjanju po liticama, plivanju do visokih ostrvaca. Razmišljao je o ovim stvarima. Kilometri obale protezali su se s obe strane. Odmah će ih istražiti, pronaći litice i ostrva.

Sunce se uspelo i osenčilo nebo. Vrelina mu je nagrizala kožu. Prevrnuo se na travi i pogledao preko vode.

Zemlja je sada izgledala suvlje i mrkije. Hodao je kroz svežu travu i uhvatio lagani miris rastvarajuće rose. Sve će to nestati. Vazduh će biti oštar i vreo. A gore u kući Mej i Herb će ustajati iz kreveta; Mej će misliti na svoje prvo piće tog dana, a Herb će misliti na... udovicu.

Pronašao je kuću daleko odatle, na nekom usponu. Bila je sumorna i dotrajala, gotovo izgubljena u udolini gde su se susretala dva brda. Sunce je zasvetlucalo na jednom prozoru. A nad njim su dve male figure hodale polako, zbijene jedna uz drugu.

Fil je otplivao nazad preko zatona i požurio uz potok. Njegova žudnja da upozna gospođu Karson javila se snažnije nego ikada ranije. Sigurno je bila negde na stazi dok se vraćala s muže. Prošao je saonice gde su se debla sasušila i požutela, i obišao brdo. Tu se zaustavio, razočaran.

Dva najstarija deteta išla su mu u susret i nosila kofu mleka. Još ga nisu ugledala; kikota su se međusobno, i drmala kofu tako da se mleko prosipalo. Ogroman crno-beli pas skakutao je kružeći oko njih. Video je Fila i otkasao napred.

„Ej“, povikala je devojčica. „Da ga niste pipnuli. Ujeda.“

Pas je seo i zevnuo preko svog impresivnog jezika. Fil je ispružio ruku i pogladio ga po glavi dok su se deca približavala.

„Niko drugi nije uspeo to da uradi“, rekao je dečak mrzovoljno. On i devojčica su bili tamnoputi, imali su crnu kosu s teškim šiškama koje su im dopirale gotovo do obrva. Bila su to jedra deca. Ruke koje su nosile kofu bile su izrazito mišićave.

„Slušajte“, rekao je Fil, pružajući ruku k dršci, „dajte mi da vam to ponese.“

Pomakli su se na travi i zurili u svoja stopala bez odgovora.

„Neću pobeći s njom.“

Devojčica je slegnula ramenima i napućila usne. Dečak je slobodnom rukom sakupio malo pene s mleka i pružio je psu, koji ju je u jednom mahu polizao svojim crvenim jezikom. Fil je pretpostavio da su od majke naučili da budu nepoverljivi. Pružio je ruku niže i uhvatio ručku kofe. Oni su je nevoljno pustili. „Nemojte ništa da prospete“, upozorila je devojčica.

Ali dok su hodali stazom, deca su postajala srdačnija. Pas je tiho kasao pred njima, te su razgovarali o psima, a ovog je, po imenu Vuk, podvrgavao svojim trikovima.

Staza se račvala. Oni su kenuli stazicom koja je nastavljala pored potoka. Fil je znao da će ubrzo stići do mosta sačinjenog od debla gde je otac ove dece poginuo. Pitao se kako bi mogao da ih upita o toj nesreći, kad oni iznenada šmugnuše i nestadoše iza isprepletane kupine. Žurno ju je obišao i ugledao ih kako se valjaju po zemlji i vrište od smeha. Dečak je poskočio i potrčao dok ga je devojčica vukla za okovratnik. Na osnovu njihovih uskliku Fil je pretpostavio da jure prema mostu. Ponovo su nestali iz njegovog vidokruga, a on ih je pratio što je brže mogao.

Bili su na mostu, stajali pored majke i pokazivali k njemu kad se ukazao između drveća.

Žena je veoma mirno stajala pored dece. Kad se približio i video je kako stoji ukrućena i mračna, s jednom rukom ispruženom prema kofi, Fil je počeo da se pita nije li od stidljivosti, usamljenosti postala gruba i uplašena, možda i od usamljenosti koja ju je učinila jakom i odbojnom. Posmatrala ga je smeđim očima, a šake su joj posegnule za kofom. Zaustavio se tik ispred nje. Da, bila je jaka i stidljiva i usamljena. Sve joj se to videlo u očima, koje su sada bile pomalo nestrpljive, pomalo uplašene. Iskoračila je i uzela kofu iz njegove ruke. „Hvala“, rekla je.

Nasmešio joj se i ispravio prste. „Bojim se da sam malo prosuo.“ Klimnula je glavom i udaljila se. Promrmljala je nešto jedva čujno.

„Gospođo Karson“, obratio joj se. Ali to je progovorio samo da bi je zaustavio i nije imao šta da kaže. Čekala je, gledajući u njega, s jednom nogom na deblu, a telo joj je bilo nagnuto u stranu zbog težine kofe.

„Gospođo Karson, reč je o Herbu Velču. On je moj ujak. Čuo sam šta je uradio.“ Nije trebalo ovo da govori. „Nemojte mnogo da mu zamerate. Baš je propatio zbog toga.“ Ponovo je nešto promrmljala, i bacila pogled na decu koja su čekala nasred debla.

„Ništa mu ne zameram.“

Onda je brzo prešla, jednom šakom klizeći po žici, s nogama čvrsto na deblu, i otišla je za decom u duboki ponor od kupine. Iznova su vrištali piskavim glasovima, a najednom se čulo i njeno dozivanje: „Moli, Lene, prestanite s tim.“ Pas je uzbuđeno lajao, a glasovi su utihnuli.

III

Sala je bila krcata; vazduh je bio ispunjen bukom i svetlošću i toplim mirisima. Plesači su igrali raskošni lagani fokstrot, glatkom stazom koju su postavili saksofon i prigušena truba. Noć tek što se spustila, ali novogodišnja razdraganost se osećala u vazduhu, povukla se samo za vreme ovog plesa.

U jednom ćošku Fil i Seli su stajali s grupom mladića. Seli se bio potukao. Na njegovim usnama i u kosi bilo je krvi. Prijatelji su mu bili uzbuđeni. Govorili su glasno dok su iza njih plesači polagano kružili po sali.

Fil se odmakuo od grupe i seo na klupu. Seli je baš ostavio utisak. Njegov protivnik je ostao da bljuje u travi pred muškim toaletom. Potom su otišli do automobila i pili pola sata, ponovo su predstavili Fila: Selijev brat od ujaka, koji ga je naučio trikovima, kome je dobro išlo kao amateru dok zbog polomljene ruke nije ispao iz igre. On ih je zadivio, Seli ih je zadivio, dva brata u tuči. Uživao je tamo pored automobila dok su boce kružile. Zatim su otišli unutra, i mora da je toplina u sali bila zaslužna za njegovu ošamućenost.

Nije želeo da dođe na ovaj ples. Ali Seli je počeo da se ruga. „Pretpostavljam da ćeš se išunjati ne bi li video svoju udovicu.“ Stoga je došao. Ali trebalo je da pusti budalu.

Proučavao je ples i pokušavao da odmerava lepe devojke. Izgleda da ih nije bilo mnogo, te nije mogao da se prepusti prizoru. Bilo je previše noći nalik ovoj, noći koje su se završavale s jutarnjim mamurlukom. Izabrao je neku devojku i izveo je napolje na piće. Takvu devojku ne bi ni pogledao u Oklandu, ali ovo je Vojnički zaliv i novogodišnje večer. Ali ipak nije bio uzbuđen zbog nje. Ili hoće ili neće. Odgovaralo mu je i jedno i drugo.

Pomislio je na gospođu Karson. Rekao joj je da će možda otići na ples. Nasmejala se i kazala: „Lepo se provedi.“ Nije izgledala zainteresovano. Bilo je neobično kad je shvatio da ona nema ništa protiv plesanja.

Pomislio je na to prvo popodne pokraj zatona; žuti nasip koji se drobi i mangrove, i deca izvaljena na pešćanom blatu.

„Gde vam je majka?“

Izašla je iz drveća kao u nameri da ga izazove. Ali ovoga puta uspeo je da priča razumno. Kad je početna nelagoda prošla, ispričao joj je o Bevinim planovima za farmu. Stojeći nad njom dok je sedela, a gole noge joj visile preko nasipa, rekao joj je kako su, nakon venčanja, Bev i Seli planirali da preuzmu farmu od Herba. Napraviće i novu kuću dole kraj puta, novu staju s najsavremenijim mašinama, čak će pribaviti i novo stado. Bila je to velepna nepraktična zamisao. Govorio je o tome samo da bi nešto pričao. Ali ona je slušala i delovala zainteresovano.

„Stvoriće od toga dobru farmu. Ali ja ću morati da odem.“ Izgledalo je da je ne brine ta ideja i, kad je upitao šta će raditi, slegnula je ramenima i nije imala šta da kaže.

Tog popodneva saznao je neke stvari koje je želeo da zna o njoj. Imala je veoma malo maorske krvi, tek toliko da joj zatamni kožu i zamračí pege na obrazima. Bila je starija no što je očekivao, imala je negde između trideset pet i četrdeset godina. I na osnovu revnosnog ali bojažljivog načina na koji je pričala i govorila svaki put malo više nego što je morala shvatio je da je ispravno smatrao stidljivom i usamljenom.

Zajedno su otišli do staje za mužu. Dok su hodali, ispričao joj je o svom poslu u gradu. Rekao joj je kako ga je fascinirala pomisao na to da radi u nekoj od onih tihih kancelarija visoko iznad ulica, da hoda dugačkim hodnicima pored numerisanih vrata, da klima glavom zgodnim devojkama odevenim u svetle boje koje žurno nose svežnjeve pisama i dokumenta za potpisivanje.

Ispostavilo se sasvim drugačije. Sve se svelo na tvrdu stolicu za uskim stolom.

Rekla je: „Ako ga toliko mrziš, zašto ne odeš? Dovoljno si mlad. Jednog dana ćeš shvatiti da je prekasno.“

Kad ju je video narednog jutra, delovalo je kao da ne zna kako da se postavi. Ali mahnuo joj je, a ona je brzo došla; i tog popodneva, dok su posmatrali decu kako plivaju, razgovarali su lagodnije, kao prijatelji, o nevažnim stvarima.

Saksofon je zavijao završnu notu i iznenada se podijum ispraznio. Fil je potražio Bev i Selija. Ponovo su izašli i pridružili se jednom od krugova pri delimičnoj svetlosti. Pili su brzo. Boce su stizale jedna za drugom, i uvek se činilo da neko baca praznu bocu u travu. Tamo ih je bilo toliko da bi se bačena boca često otkotrljala i kucnula o drugu. Ponekad bi se smrskale uz iznenadni glasni zveket koji je za sobom ostavljao podrhtavanje tišine. Ali onda su se pijanci smejali, a boce sevale i brže kružile.

Vratili su se u salu, plesali i izašli, ovoga puta Fil s devojkom koju je pokupio. Prispavalo mu se dok je stajao kraj automobila, te je ušao i legao u neki ćošak. Devojka se iznervirala i rekla kako želi da pleše. Pustio je da ode i nepomično ležao, posmatrajući prijatelje kako defiluju prema sali. Nešto ga je mučilo. U žutom vrtlogu noći bilo je nečeg mračnog i ujednačenog. Još jednom je, nehотиčno, pomislio na gospođu Karson.

Pomagao joj je u staji kad je ušao Herb. Ona se bila smejala, ali potom je ućutala, čak i nakon što je matori otišao. Odšetao je do mosta s njom, a kasnije se spustio do potoka kroz paprat i kupinu. Usko deblo s crnom mahovinom po donjoj strani nadnosilo se visoko nad njim. Pronašao je stenu u koju mora da je udarila mrtvačeva glava: komad klizavog kamena na donjem kraju zelenog bazena. Sigurno je struja držala telo prikovano uz njega dok nije došla gospođa Karson. Pokušao je da shvati kako je podigla telo iz potoka. Činilo se da ne postoji način za to. Obala je bila strma, drveće se pružalo do vode, a kupina je rasla po njenim obodima. A ipak – da ga je nosila preko ramena, i išla duž potoka i tamo pronašla put...

Otvorio je još jednu bocu i polako pio. Problem je bio čudan kao i tog jutra. Ali to nije zaista bio problem; jer, ona ga *jeste* odnela gore. Jedino je želeo da sazna kako se to dogodilo, da pretvori te senovite pokrete u jedinstvenu jasnu radnju.

Izašao je iz automobila i besciljno tumarao po sali. Ljudi su neprestano izlazili iz nje i vukli se prema plaži. Među njima je bila i njegova devojka. Zakoračio je u senku. Ona je prošla i zurila, žuta u licu, i vratila se nakon jednog trenutka, ljutitog izraza, dok joj je haljina kovitlala i škripala oko nogu. Naslonio se na automobil i smejaio; mekim, nekontrolisanim smehom zbog koga se neki staloženi deo njegovog uma nervozno pitao u čemu je stvar. Ušao je u automobil i ispio još malo piva, potom se ponovo mahnito smejaio, i iscrpljen se umirio.

On joj dodiruje ruku, naginje se da je poljubi. Ona kaže: „Ne, to nije neophodno.“ Sada je ispravnost tog čina predstavljala iznenadno zaslepljujuće prosvetljenje.

„Gospodo, povedite svoje partnerke na trokoračnu polonezu.“

Kretao se po podijumu. (Bila je to fina kućica s uvelom božićnom jelkom u dvorištu iza kuće i četvero dece u novim blistavim kupaćim kostimima.) Devojka mu je ustala u susret i stupili su u ples. Četvero dece ostalo mu je pred očima. Hitro su uleteli u plesni obrazac crvene i plave i smeđe boje, potom ostali u mestu naspram vrtložne pozadine.

„Hvala ni na čemu.“

Nova ruka našla se u njegovoj, nova kovrdžava kosa, punačka leđa koja su se valjala po njegovoj ruci.

„Zdravo.“

(i neka stara smokva puna zelenih pukotina kroz koje su se vrzmale zlataste ose i deca pred njom zauzimala su nepromenljive pozicije u neakvoj igri.)

„Hvala.“

Vedra devojka, malog lica, pijana, nestabilna na nogama. Pokušao je da je izvede napolje. Pomahnitali pijanista je projurio, devojke koje niko ne zove na ples, crna vrata gde za zvezde nema vremena,

„Hvala.“

dečaci nisu tu, pijanista,

„Zdravo, Bev.“

bubnjar, devojke koje niko ne zove na ples.

A saksofon je odbrujao ponoć, Novu godinu. Brzinski je izljubio devojke, i izašao napolje pored automobila, i konfete su se vrtele

kroz svetlost poput jedinog snega koji je ikada video, i trake su mu se hvatale za stopala i izuzetnom snagom ih je pokidao.

„Gospodo, povedite svoje partnerke...“

Ona je došla ujednačenim hodom, s mlekom u uglovima usana, tamnih očiju uperenih u njega, uz zeleni potok, i stajala je u bazenu gde je crno deblo obujmilo njena leđa, i sagnula se da ga podigne.

Bila je to poslednja jasna slika.

Veoma malo je zapamtio; Seli, automobil, automobil koji prelazi obalu, sva lica iz Vojničkog zaliva guraju ga nazad k putu, Seli se tuče na putu, Seli, uvija se, košmarna figura, najnežnije ubada iglu u svoju belu zadnjicu.

To je bilo u redu. Seli je bio – dijabetičar. Nije se toga setio ranije.

IV

Fil je izašao iz kuhinje i otišao do potoka. Mej ga tamo ne bi pratila. Nikada nije napuštala kuću, i sada se retko udaljavala od svoje stolice za stolom; ali danima ga je posmatrala praznim očima koje su delovale kao da su usredsređene na nešto daleko od njega, a ipak postojano prate liniju njegovih pokreta. Razumeo je: odustala je od Herba; kretala se k novom neobuzdanom partneru – jer usamljenost je bila jedino što nije mogla da podnese, bila je to njena jedina stvarnost, jedina tuga.

Šake su joj zadrhtale. Boca je zvecnula o čašu.

„Pa“, rekla je plačljivo, „ako bi radije pričao s njom nego sa mnom, bolje da ideš. Nemam ništa protiv“, i ispila je vino naizgled veselo, što je bilo tužno i apsurdno.

Osetio se krivim i ljutim na sebe. Bila mu je ujna. Trebalo je da joj pokloni više svog vremena. Trebalo je da pokuša da je usreći. Njegove dve nedelje gotovo da su protekle. Ako se ne potruđi, otići će a da s njom nije porazgovarao više od pet minuta odjednom; ipak, pre dve nedelje radovao se razgovorima s njom kao najzabavnijem delu odmora.

Prošao je pored parčeta močvare i obišao brdo. Saonice s deblima stajale su na pašnjaku. Seli je zaboravio svoje planove za bogaćenje, a Herb je zadobio udobno mesto za lenčarenje. Bio je ispružen preko debala i uživao u suncu.

„Ideš da se vidiš sa svojom udovicom, dečko?“

Fil je odmahnuo i nastavio dalje. Prošao je most i pratio stazu pored potoka dok nije stigao do najužeg dela zatona pod skakaonicom od mirte. Tu je čekala gospođa Karson.

Proveli su popodne tako što su dokono razgovarali, ili posmatrali decu kako se prikradaju jedno drugom kroz mangrove. Iznova se Fil iznenadio što veoma malo govore i što s lakoćom puštaju da tišina sklizne između njih. Ipak, u pola pet, dok su išli na mužu, ona je rekla: „Kad god pričam s nekim, osećam kao da se rukujemo u rukavicama. Ne izgleda kao da dodirujemo jedno drugo. Tako je bilo čak i s Bilom. Izgleda da jedino decu dodirujem.“

Bio je iznenađen i osetio je blagu nelagodu. Nikada ranije nije rekla ovako nešto. Sigurno je promena njenog raspoloženja nastupila kad su stigli do širokog pašnjaka i videli kako Herb ustaje da ih posmatra. Okrenula se ne bi li videla jesu li deca iza nje.

Najednom se setio da su mu ostala samo još dva dana. Onda službenim automobilom kući. Ova promena raspoloženja mogla bi da bude njegova poslednja prilika. Snažnije nego ikada ranije osetio je želju da jasno sazna šta je radila one noći kad je ostala udovica.

Stigli su do staje za mužu. Tu ju je upitao, a ona mu je kratko odgovorila dok se stado sakupljalo.

Nakon toga, otišao je dole do kuće i seo na trem pored Herba.

Odnela ga je niz potok, i odvukla uz neku blažu kosinu gde su rasli divlji luk i mala paprat. Neko vreme je razmišljao o tome. Potom je pustio da mu se ta čitava stvar slegne u mislima.

Stajala je ispod debla. Njene snažne noge nalazile su se do kolena u vodi. Nosila je mlitavo telo na ramenima. Očima je tražila put.

To je bila slika koju je stvorila. Znao je da je to slika koju će uvek videti, kao što je uvek video Mej kako se lukavo kezi nad vinskom časom, i Herba kako se iskrivio od mahnitog smeha.

Dugo je sedeo i zurio u dugačke senke konzervi u dvorištu. Ta slika mu je bila na pameti, treperava, a ipak prevelika.

Te noći Herb ga je prevarom naveo na pijanku i odveo ga do mosta. Kad je Fil shvatio šta je matorom na umu, silom ga je oborio na zemlju i tako ga držao dok je ovaj jecao. Neko vreme su se borili, potom nepomično ležali. Fil je obećao da više nikada neće videti gospođu Karson. Zakleo se da će ona uvek biti nesrećna.

Ujutru joj je napisao ceduljicu i poslao po jednom od dece. „...da si videla Herba onako kako sam ga ja video...“ Ali to nije bila istina. Istina je bila ta da on više ne želi da je vidi. Nisu imali šta da kažu jedno drugom, kao što je i sama shvatila.

Stoga ju je izbegavao i poklonio poslednja dva dana Mej

